

סדר הלימוד ליום כג טבת [יום 112 בשנה]

שְׁנֵינּוּ, דָּוִד לֹא הָיָה רְאוּי לְאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהָרִי הוּא אָמַר, (שם קט) וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי (נקוד חלל, שִׁכְבֵּר הָיָה חָלַל בְּקִרְבִּי) כִּף הוּא. אָבֵל דָּוִד אָמַר, בְּלֵב יֵשׁ שְׁנֵי הַיְכָלוֹת, בְּאֶחָד דָּם וּבְאֶחָד רוּחַ. אוֹתוֹ אֶחָד שֶׁמְלֵא בְדָם, בּוֹ יֵשׁ דִּיּוֹר לִיַּצֵּר הָרַע, וְלִבִּי לֹא כִּף, שֶׁהָרִי הוּא רִיקָן, וְלֹא נִתְתִּי דִּיּוֹר לְדָם רַע לְשִׁכֵּן בּוֹ יַצֵּר הָרַע, וְלִבִּי הוּא וְדַאִי חָלַל בְּלִי דִּיּוֹר (דס) רַע, וְכִיּוֹן שִׁכְף זֶה, לֹא רְאוּי דָּוִד לְאוֹתוֹ חֲטָא שִׁחֲטָא, אֲלֵא כְּדִי לְתַת פְּתֻחוֹן פֶּה לְרִשְׁעִים, שִׁיאֲמָרוּ, דָּוִד הַמְלִיךְ חֲטָא וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה וּמְחַל לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּל שִׁכְן לְשֶׁאֵר בְּנֵי אָדָם. וְעַל זֶה אָמַר (תהלים נא) אֲלַמְּדָה פְּשָׁעִים דְּרִכִּיף וְחֲטָאִים אֲלִיף יִשׁוּבוּ.

וְכַתּוּב, (שמואל-ב טו) וְדָוִד עָלָה בְּמַעֲלָה הַזֵּיתִים עָלָה וּבּוֹכָה וְרֹאשׁ לוֹ חִפּוּי וְהוּא הִלֵּךְ יַחַף. רֹאשׁ לוֹ חִפּוּי וְיַחַף לָמָּה? אֲלֵא הָיָה נְזוּף, עָשָׂה עֲצָמוֹ נְזוּף לְקַבֵּל עֲנָשׁ, וְהֵם הָיוּ רְחוּקִים מִמֶּנּוּ אֲרַבַּע אַמּוֹת. אֲשֶׁרֵי הָעֶבֶד שִׁכְף עוֹבֵד לְרַבּוֹ וּמוֹדַע לְחֲטָאוֹ לְשׁוּב מִמֶּנּוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה.

בֵּא וְרֹאֵה, יוֹתֵר הָיָה מֵה שֶׁעָשָׂה לוֹ שְׁמַעִי בֶּן גֵּרָא מְכַל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְלֹא הִשִּׁיב דָּוִד כְּנִגְדּוֹ דְּבַר, שִׁכְף הָיָה רְאוּי לוֹ, וּבִזְזָה הַתְּכַפְּרוֹ חֲטָאִיו. עֲכָשׁוּ יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן, שְׁמַעִי הָיָה תַלְמִיד חֶכֶם, וְחִכְמָה רַבָּה הָיְתָה בּוֹ, לָמָּה יֵצֵא לְדוֹד וְעָשָׂה לוֹ כֹּל מֵה שֶׁעָשָׂה? אֲלֵא מִמָּקוֹם אַחֵר הָיָה הַדְּבַר, וְהַכְּנִיס לוֹ בְּלִבּוֹ דְּבַר זֶה, וְכֹל זֶה לְתוֹעֲלָתוֹ שֶׁל דָּוִד, שֶׁהָרִי מֵה שֶׁעָשָׂה לוֹ שְׁמַעִי, גָּרַם לוֹ לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְשָׁבֵר לְבוֹ בְּשִׁבְרֵי רַב, וְשִׁפְף הַרְּבָה דְּמַעוֹת מִתּוֹךְ לְבוֹ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַל זֶה אָמַר, כִּי ה' אָמַר לוֹ קַלֵּל. יַדַּע שֶׁהָרִי מִמָּקוֹם עֲלִיּוֹן יֵרֵד הַדְּבַר.

שְׁנֵי צוּוּיִים צָוָה דָּוִד אֶת שְׁלֵמָה בְּנוֹ - אֶחָד שֶׁל יוֹאָב, וְאֶחָד שֶׁל שְׁמַעִי, עִם שְׁאָר הַצּוּוּיִים שֶׁצָּוָה אוֹתוֹ. שֶׁל יוֹאָב - שִׁכְתּוּב (מלכים-א ב) וְגַם אִתָּהּ יִדְעֶתָ אֵת עֲשֵׂה לִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָהּ. דְּבַר נִסְתָּר הָיָה, שֶׁהָרִי אֶפְלוֹ שְׁלֵמָה לֹא הָיָה לוֹ לְדַעַת. אֲלֵא מִשּׁוּם שֶׁאֲחֵרִים יִדְעוּ (אותו), זֶה הַתְּגָלָה לְשְׁלֵמָה. וְעַל זֶה אָמַר, וְאִתָּהּ יִדְעֶתָ וְגו', מֵה שֶׁלֹּא רְאוּי לָךְ לְדַעַת.

שָׁמְעִי – שְׁכַתוּב וְהִנֵּה עִמָּךְ שְׁמַעֲנִי בֶן גֵּרָא. מַה זֶה וְהִנֵּה עִמָּךְ? מִזְמַן הוּא עִמָּךְ תָּמִיד, רַבּוּ הָיָה, וּמִשּׁוּם כֶּן לֹא אָמַר לוֹ עַל יוֹאֵב וְהִנֵּה עִמָּךְ יוֹאֵב. אָבֵל שְׁמַעֲנִי זֶה שְׁנַמְצָא תָּמִיד עִמּוֹ, אָמַר וְהִנֵּה עִמָּךְ. וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשְׁמַעֲנִי וַיֹּאמֶר בְּנֵה לִּי בַיִת בִּירוּשָׁלַם. אֵיפֹה הִיא חֲכָמְתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה בְּזֶה? אֵלֶּא הַכֹּל עָשָׂה בְּחֻכְמָה, וּלְכֹל הַצְּדָדִים הוּא הַתְּבוּנָן. שֶׁהָרִי שְׁמַעֲנִי הָיָה חֲכָם, וַאֲמַר שְׁלֹמֹה, אֲנִי רוֹצֶה שֶׁתִּגְדֵּל תּוֹרָה עַל יְדֵי שְׁמַעֲנִי וְלֹא יֵצֵא הַחוּצָה.

עוֹד דְּבַר אַחֵר הַשְּׂגִיחַ שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָה, שְׁכַתוּב (שְׁמוּאֵל-ב טו) יֵצֵא יֵצֵא וּמִקְלָל. מַה זֶה יֵצֵא יֵצֵא פְעַמִּים? מִסְפִּיק וַיֵּצֵא וַיִּקְלָל (ל). אֵלֶּא יֵצִיָּאָה אַחַת – שְׂיֵצֵא מִבֵּית מְדַרְשׁוֹ לְדוֹד, וַיֵּצִיָּאָה אַחַת – שְׂיֵצֵא מִירוּשָׁלַיִם אֶל עַבְדּוֹ שְׁמַת עָלָיו. יֵצִיָּאָה אַחַת לְמֶלֶךְ, וַיֵּצִיָּאָה שְׁנֵיָּה לְעַבְדִּים. וְכֹל זֶה רָאָה שְׁלֹמֹה וְהַשְּׂגִיחַ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹתָהּ הַיֵּצִיָּאָה הַשְּׁנֵיָּה, וְעַל זֶה אָמַר וְהָיָה בַיּוֹם צֵאתָךְ. יָדַע שְׁבִיֵּצִיָּאָה יָמוּת.

וְעַפְרָה בְּעַפְרָה מֵהוּ? אָמַר שְׁלֹמֹה, אֶל אָבִי זֶה הָיָה בְּעַפְרָה, אֶל שְׁמַעֲנִי זֶה יָהִיָּה בְּמִים, שְׁכַתוּב וְהָיָה בַיּוֹם צֵאתָךְ וְעַבְרַתְךָ אֶת נַחַל קְדְרוֹן. שֶׁם עַפְרָה וְכָאֵן מִים. שְׁנֵיָּהֶם דָּן שְׁלֹמֹה, לְהִיּוֹת עַפְרָה וּמִים כְּמוֹ סוּטָה, לְמִי שֶׁהִסְטִין דְּרָכּוֹ לְאָבִיו.

כַּתוּב וְהוּא קָלְלָנִי קָלְלָה נִמְרָצָת. וְכַתוּב וְאֶשְׁבַּע לוֹ בְּה' לֵאמֹר אִם אֲמִיתָךְ בְּחָרְב. וְכִי שְׁמַעֲנִי הָיָה טַפֵּשׁ? שְׁאֵלוֹ כֶּן הַשְּׂבִיעַ אוֹתוֹ, שֶׁלֹּא יֹאמֶר בְּחָרְב לֹא, אָבֵל בְּחֵנִית אוֹ בְּחֵץ כֶּן.

אֵלֶּא שְׁנֵי דְבָרִים יֵשׁ כָּאֵן. אֶחָד אָמַר הַתִּינוּק, בְּנוֹ שֶׁל הַדָּג הַגָּדוֹל, אוֹתוֹ שֶׁקְשָׁקְשָׁיו עוֹלִים לְרוּם הָעֲנָנִים. שְׁבוּעָתוֹ שֶׁל דּוֹד הַמֶּלֶךְ, כְּשֶׁהָיָה רוֹצֶה לְהַשְּׁבַע, הָיָה מוֹצִיא אֶת חֲרָבּוֹ שֶׁשֵּׁם הָיָה חֲקוּק שֵׁם חֲקוּק וְשֵׁם נִשְׁבַּע. וְכֶן עָשָׂה לְשְׁמַעֲנִי, שְׁכַתוּב וְאֶשְׁבַּע לוֹ בְּה' לֵאמֹר אִם אֲמִיתָךְ בְּחָרְב. בְּמָה הָיְתָה הַשְּׁבוּעָה הַזֹּאת? בְּחָרְב. (בְּחָרְב הַזֹּאת שֶׁשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ רָקַק בָּהּ שְׁבוּעָה) בְּחָרְב נִשְׁבַּע. וְדְבַר אַחֵר דָּן שְׁלֹמֹה. אָמַר, בְּקָלְלָהּ בָּא אֶל אָבִי, בְּדְבָרִים – הָרִי דְבָרִים אֵלָיו. וּבִשְׁם הַמְּפָרֵשׁ הָרַג אוֹתוֹ וְלֹא בְּחָרְב. וְלָכֵן שְׁלֹמֹה עָשָׂה כֶּן.

עַבְשׁוֹ יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן, שְׁכִינֵן שְׁדוּד הַשְּׂבִיעַ אוֹתוֹ, לְמָה הָרַג אוֹתוֹ, שְׁנִרְאָה שְׁשְׁבוּעָה זֹאת הָיְתָה בְּעֵלִילָה, שֶׁהָרִי הִלֵּב וְהָפָה לֹא הָיוּ כְּאֶחָד? אֵלֶּא וְדָאִי דּוֹד לֹא הָרַג אוֹתוֹ, וְהָרִי יְדוּעַ, כֹּל אֵיבְרֵי הַגּוֹף מְקַבְּלִים הַכֹּל, וְהִלֵּב לֹא מְקַבֵּל אֶפְלוֹ כְּחוּט שֶׁל נִימָה שֶׁל שְׁעָרָה. דּוֹד

המֶלֶךְ הָיָה הַלֵּב, וְקִבֵּל מֵה שֶׁלֹּא רָאוּ לוֹ לְקַבֵּל, וּמִשׁוּם כֵּן, וַיִּדְעַתְּ
אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לוֹ כְּתוּב. וְעוֹד, שֶׁהָרִי הָאֵילָן גּוֹרֵם לֵהִיּוֹת נוֹטֵר
וְנוֹקֵם כְּנֶחֱשׁ.

כְּתוּב (תהלים נא) כִּי לֹא תַחֲפֹץ זִבְחַ וְאַתְנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה. זִבְחֵי
אֱלֹהִים רוּחַ נְשִׁבָרָה לֵב נְשִׁבָר וְנִדְכָה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. כִּי לֹא
תַחֲפֹץ זִבְחַ, וְכִי לֹא רוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיקְרִיבוּ לְפָנָיו קִרְבָּן,
וְהָרִי הוּא תִקַּן לְרִשְׁעִים קִרְבָּן שִׁיקְרִיבוּ וַיִּתְכַּפֵּר לָהֶם חַטָּאִים? אֲלֵא
שֶׁדוּד אָמַר אֵת זֶה לְשֵׁם אֱלֹהִים, וְקִרְבָּן לֹא מְקַרְיָבִים לְשֵׁם אֱלֹהִים,
אֲלֵא לְשֵׁם יו"ד ה"א וָא"ו ה"א. שֶׁהָרִי לְדִין הַקֶּשֶׁה, מִדַּת הַדִּין, לֹא
מְקַרְיָבִים קִרְבָּן, שֶׁכְּתוּב (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַה'. לַה',
וְלֹא לְשֵׁם אֱלֹהִים. וְכִי תִקְרִיב קִרְבָּן מִנְחָה לַה'. זִבְחַ תוֹדָה לַה'. זִבְחַ
שְׁלָמִים לַה'.

וּמִשׁוּם כֵּן, כִּיּוֹן שֶׁדוּד הַמֶּלֶךְ אָמַר לֹאֱלֹהִים, הַצֵּטְרֵךְ לְכַתֵּב כִּי לֹא
תַחֲפֹץ זִבְחַ וְאַתְנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה. שֶׁהָרִי לְשֵׁם הַזֶּה לֹא
מְקַרְיָבִים, אֲלֵא רוּחַ נְשִׁבָרָה, שֶׁכְּתוּב זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נְשִׁבָרָה. קִרְבָּן
שֶׁל אֱלֹהִים הוּא עֶצֶב וְשִׁבְרוֹן לֵב. וּמִשׁוּם כֵּן, מִי שֶׁחָלַם חֲלוֹם רַע,
צָרִיךְ לְהִרְאוֹת עֶצְבוֹת, שֶׁהָרִי בְּמִדַּת אֱלֹהִים (דִּין) עוֹמֵד, וְזִבְחַ שֶׁל
מִדַּת הַדִּין צָרִיךְ עֶצְבוֹת וְרוּחַ נְשִׁבָרָה, וְאוֹתָהּ עֶצְבוֹת מְרַפָּאת אֵת
הַחֲלוֹם הָרַע, וְלֹא שׁוֹלֵט עָלָיו הַדִּין. שֶׁהָרִי הַזֶּכַח שֶׁרָאוּ לְמִדַּת הַדִּין,
הַקְּרִיב לְפָנֶיהָ.

לֵב נְשִׁבָר וְנִדְכָה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. מֵה זֶה לֹא תִבְזֶה? מִכָּלֵל שֵׁיֵשׁ לֵב
שֶׁהוּא בּוֹזֶה? כֵּן. זֶהוּ לֵב שֶׁהוּא גָּאָה, לֵב בְּגִסּוֹת הָרוּחַ, הֵינּוּ לֵב
בוֹזֶה, אֲבָל לֵב נְשִׁבָר וְנִדְכָה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה.

הֵיטִיבָה בְּרִצּוֹנָהּ אֵת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם. מֵה זֶה הֵיטִיבָה?
נִרְאֶה שֶׁהָרִי טוֹב יֵשׁ בָּהּ, וְעַכְשָׁו הֵיטִיבָה עַל אוֹתוֹ הַטוֹב!?
וְדַאי כֵּן הוּא, שֶׁהָרִי מִן הַיּוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִשְׁתַּדֵּל בְּכַנְיָן בֵּית
הַמֶּקְדָּשׁ שֶׁלְמַעֲלָה עַד עַכְשָׁו, אוֹתָהּ הִטְבָּה שֶׁל רִצּוֹן לֹא שָׁרְתָה עַל
אוֹתוֹ הַכַּנְיָן, וְעַל כֵּן לֹא נִתְקַן. שֶׁהָרִי בְּשַׁעַת שֶׁהַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן יִתְעוֹרֵר,
הוּא יֵיטִיב וַיִּדְלִיק אֵת הַמְּנוֹרוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַכַּנְיָן וְאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה,
שֶׁאִפְלוּ הַמְּלֹאכִים שֶׁל מַעֲלָה לֹא יוּכְלוּ (לֹא) לְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ בֵּית
מִקְדָּשׁ וְלֹא בְּאוֹתוֹ כַּנְיָן, וְאֵז בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְכָל הַמַּעֲשֶׂה נִתְקַן.

תבנה חומות ירושלים. וכי מיום שהשתדל בבנין בית המקדש עד עכשו לא בנה אותם? (א) אם חומות ירושלים עד עכשו לא בנה – בית המקדש על אחת כמה וכמה. אלא שכל מעשי הקדוש ברוך הוא אינם כמעשי בן אדם. כשבני אדם בנו בית המקדש למטה, בהתחלה עשו את חומות העיר, ולבסוף עשו את בית המקדש. חומות העיר בהתחלה כדי להגן עליהם, ואחר כך בנין הבית. והקדוש ברוך הוא לא כך, אלא בונה בתחלה את בית המקדש, ובסוף כשיריד אותו מן השמים וישיב אותו על מקומו, אז יבנה את חומות ירושלים, שהן חומות העיר. ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום, (תהלים נא) היטיבה ברצונך את ציון – בהתחלה, ואחר כך תבנה חומות ירושלים.

פאן יש סוד. כל המעשים שעושה הקדוש ברוך הוא, בהתחלה מקדים אותו שלבחוץ, ואחר המח שלפנים, וכאן לא כך. בא וראה, כל אותם המעשים שעושה הקדוש ברוך הוא ומקדים אותו של בחוץ, המח הקדים במחשבה, ובמעשה אותו של בחוץ, שהרי כל קלפה היא מצד האחר, והמח מן המח, ותמיד הצד האחר מקדים וגדל ומתרבה ושומר הפרי. פיון שמתרבה, זורקים אותו החוצה, ויכין רשע וצדיק ילבש, וזורקים את אותה קלפה, ומברכים את הצדיק בעולם. אבל פאן, בבנין בית המקדש, שהצד הרע יעבר מהעולם – לא צריך, שהרי המח והקלפה שלו היה. הקדים המח, שפתוב היטיבה ברצונך את ציון – בהתחלה, ואחר כך תבנה חומות ירושלים. אותה חומה החיצונית, שהיא קלפה, שלו היא ממש, שפתוב (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. אני ולא הצד הרע.

ישראל הם המח העליון של העולם. ישראל עלו במחשבה בתחלה. העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, שהם קלפה, הקדימו, שפתוב (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. ועתיד הקדוש ברוך הוא להקדים את המח בלי קלפה, שפתוב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. המח קודם לקלפה. ואף על גב שהמח יעמד בלי קלפה, מי הוא שיושיט יד לאכל ממנו? משום שכל אכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאם ה'.

באותו זמן, (תהלים נא) אז תחפץ זבחי צדק. היות שהרי אז יתחבר הכל בחבור אחד, ויהיה השם שלם בכל תקונו, ואז הקרבן יהיה שלם לה' אלהים. שעכשו אלהים לא מתחבר לקרבן, שאלמלא התחבר בו, כמה אלהים יעלו אזנים להתחבר לשם. אבל באותו זמן, (שם פו) כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך. ואין אלהים אחר.

ובאתו זמן כתוב, (דברים לב) ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי. (ראו עתה) ראו כי אני אני הוא גדול, מה זה עתה? אלא שלא היה קדם לכן, ובאותו זמן זה יהיה. אמר הקדוש ברוך הוא, עתה ראו מה שלא יכלתם לראות מקדם לכן.

כי אני אני, למה פעמים? אלא כדי לדיק, שהרי אין שם אלהים, אלא הוא. שהרי כמה פעמים שנאמר אני פעם אחת ולא יותר, והיה שם הצד האחר. אבל עכשו אני אני הוא ואין אלהים עמדי, שהרי כל הצד האחר העבר, ודוקא אני אני.

אני אמית ואחיה. עד עכשו המח היה מן הצד האחר. מפאן והלאה, אני אמית ואחיה. מפאן שבאותו הזמן, כל אותם שלא טעמו טעם המות – ממנו יהיה להם מות, ויקים אותם (מיד). למה? כדי שלא תשאיר מאותה הזהמה בעולם כלל, ויהיה עולם חדש במעשי ידי הקדוש ברוך הוא.

ואם אמר יאמר וגו' לא אצא חפשי, כמו שנתבאר, אז פוגם אותו בפגם. אם בגפו יבא, מה זה בגפו שנינו, כתרגומו – לבדו. יפה הוא. אבל הרי שנינו, כל העולם לא עומד אלא על סנפיר אחד של לויתן.

וסוד זה, בשעה שעומדים זכר ונקבה, שזכר ונקבה ברא אותם הקדוש ברוך הוא, ובכל מה שהולכים, העולם מזדעזע, ואלמלא שסרס הקדוש ברוך הוא את הזכר וצנן את הנקבה, היו מחריבים את העולם, ועל כן לא עושים תולדות. (ומי שלא עושה תולדות בגפו) אם בגפו יבא, תחת אותו סנפיר שלא עושה תולדות נכנס. והואיל וכן בגפו יצא, לשם נדחה, ולא נכנס לפרגוד כלל, ונדחה ונטרד מאותו העולם. בגפו יצא, בגפו יצא ודאי.

בא וראה מה כתוב, (ויקרא כ) ערירים ימתו. ערירים (כתוב) – כלל של זכר ונקבה. בסוד של זכר נכנס, ובסוד של נקבה יצא. נכנס בזה

ויוצא בזה. וזהו מקום שנדבק בו באותו העולם, שהרי הקדוש ברוך הוא לא רוצה שיכנס לפניו מי שמסרס עצמו בעולם הזה.

בא וראה מן הקרבן, שלא היו מקריבים לפניו מסרס, והוציאו אותו שלא יקרב לפניו, וצוה ואמר, (ויקרא כב) ובארצכם לא תעשו. וכן לדורי דורות אסר לסרס את הבריות שבראם הקדוש ברוך הוא בעולם, שהרי כל סרוס הוא של הצד האחר. ואם הוא השתדל ונשא אשה ולא עשה תולדות ולא רצה, ואף על גב שיש לו אשה, או שהיא לא רצתה, ונכנס לאותו עולם בלי תולדות – מה כתוב? אם בעל אשה הוא, ולא השגיחו לפעל ידי רבונם, ויצאה אשתו עמו. הוא יכנס בגפו של זכר, והיא בנקבה. בגפו יבא בגפו יצא, כמו שנתבאר, הכל על תקונו.

אם אדניו יתן לו אשה, כמו שנתבאר. אם אדניו – זה אדון כל הארץ. יתן לו אשה – מכאן שלא ברשות האדם עומד לשאת אשה, אלא (הכל משלי טז) פלס ומאזני משפט לה' הכל במאזנים לעלות. יתן לו אשה, שהרי זה לא ברשותו הוא, ומי היא? ההיא שאינה שלו ולא הזדמנה אליו, ומי היא? אותה שהיתה מזמנת לאחר, והקדים זה ברחמים ונטל אותה, זו נתנה לו, שלא ראוייה לו. והקדוש ברוך הוא רואה מרחוק ורואה את אותה אשה שעתידיה להוציא תולדות בעולם, מקדים זה ברחמים ונתנת לו, ועושה פרות, וזרע זרע באשה (בגן) שאינה שלו, משום כך האשה וילדיה תהיה לאדניה, והוא יצא בגפו. אי עני מסכן, כמה השתדל בריקנות, התיגע ונשתדל לעשות פרות בגן שאינו שלו, ויצא בריקנות.

זקן זקן, בזמנים (בענינים) הללו לא היית ברגליך דוחה את השער, כמי ששוכב בארץ בלי כח, שהרי נחלש, ומחלשה רבה, שלא יכול דוחה ברגליו. התחזק זקן ואל תפחד. העני המסכן הזה שהשתדל לריק, אמר למה? אם משום שזרע בגן אחר שאינו שלו – יפה. אם כך (אבל כאן) הרי הקדוש ברוך הוא נתן לו אותו הגן לזרע בו, שהרי לא הוא שלקח אותה.

אף בא וראה, כל הדברים שעושה הקדוש ברוך הוא, כלם הם בדין, ולא היה דבר לריק. זה שהקדוש ברוך הוא נתן לו אשה ועשה בה פרות וגדולים, אין זה כשאר בני הגלגול, ולא דומה מי שמשתדל בעולם הזה להגדיל את האילן (ולא יכול), למי שלא

רוצה להגדיל ולהשתדל, ועוקר ומפיל את העלים של האילן ומקטין הפרי שלו.

זה שאדוני נתן לו אשה כדי לעשות פרות, הרי השתדל בהתחלה כדי להגדיל את האילן ולא יכל. זכיות כל כך אין לו, (של בני גמ' בן אין לו) שאם היה צדיק כראוי, לא היה שב בגלגול (כאבן בכף הקלע), שהרי כתוב (ישעיה נד) ונתתי לכם בביתי ובחמתי יד ושם טוב מבנים ומבנות. ועכשו שלא זכה, הקדוש ברוך הוא רואה שהרי השתדל ולא יכל. זה אדוני יתן לו אשה, כמו שנאמר. וכיון שחס עליו הקדוש ברוך הוא ונתן לו ברחמים, הקדוש ברוך הוא גובה משלו בתחלה, ונוטל מה שגרע אותו המעין. ומשום כך, האשה וילדיה תהיה לאדניה, ואחר כך ישוב וישתדל על עצמו להשלים גרעונו. עד כאן סוד הכתוב.

זקן זקן, אתה אמרת על זה שלריק השתדל, ולא השגחת עליך שלריק אתה הולך במה שאמרת, שהרי הכתוב רודף אחריך, שסותר את כל הבנין שבנית עד עכשו, ואתה חושב שאתה משיט את היסוד לרצונך. ומהו? שכתוב ואם אמר העבד אהבתי את אדני את אשתי וגו'.

אי זקן זקן, עיף כח, מה תעשה? חשבת שלא יהיה מי שירדף אחריך, הרי הכתוב הזה רודף אחריך ויוצא מאחר הכתל כאילה בשדה, מדלג דלוגים אחריך, שלשה עשר דלוגים דלג אחריך והשיג אותך. מה תעשה, זקן? עכשו יש לך להתגבר בכחך, שהרי גבור חזק היית עד היום. זקן זקן, תהיה זוכר את יום השלג כשזרענו פולים, והיו כמה גברים בני חיל כנגדך, ואתה לבדך נצחת שלשה עשר גברים חזקים בני חיל, שכל אחד מהם הורג אריה טרם שיאכל.

אם את אותם שלשה עשר גברים נצחת – אלה שלשה עשר שאין בהם כח, אלא דברים, על אחת כמה וכמה. כתוב אמר יאמר. אלא הקדוש ברוך הוא דרכו לעשות דין לכל. כשמגיע זמנה של האשה הזו למצא את בן זוגה, מה עושה? הורג את זה, ונוטל אותה אותו בן זוגה, והוא יוצא מן העולם הזה לבדו יחיד.

ואם אמר יאמר, הרי בארו החברים כפשט הכתוב. ואם אמר – בראשית של שש השנים. יאמר – בסוף שש השנים טרם תכנס השביעית. שהרי אם אמר כשהוא אפלו ביום אחד מהשביעית –

דבריו בטלים. מה הטעם? כתוב העֶבֶד, בעוד שהוא עֶבֶד, בשנה הששית. אמר בראשית של שש השנים ולא אמר בסוף שש השנים – אינו כלום. ומשום כך פעמים אמר יאמר.

וְכַאֵן בעוד שהוא באשה הזו, מרבה תפלות ובקשות בכל יום למלך הקדוש. כמו שהיה הראשית ברחמים, כך הוא הסוף ברחמים. וזהו אמר יאמר. אמר – בתחלה, כשהקדים ברחמים. יאמר – בסוף, ויתקבל ברחמים. ומה יאמר? אהבתי את אדני. שבגלל זה וברב התפלות אוהב את הקדוש ברוך הוא. מתקן מעשיו, ואומר אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. והקדוש ברוך הוא מקבל אותו באותה תשובה ובאותן התפלות הרבות.

מָה עושה הקדוש ברוך הוא? מה שהיה מזמן להחזירו בגלגול ולסבל ענשים בעולם הזה על מה שעשה – לא מחזירו לעולם הזה. ומה עושה? מקרב אותו לבית דין של ישיבת הרקיע, ודנים אותו ומוסרים אותו לבית המלקות, ורושם אותו הקדוש ברוך הוא איך נמסר לבית הענש, ופוגם אותו להיות תחת שלטון הערלה (ומצוה אותו להיות תחת שלטון היובל) עד זמן ידוע, ואחר כך גואל אותו.

אם באותו זמן שעושים לו פגם, אם הגיע יובל, אפלו יום אחד ליובל – נחשב כמי שמצא זמן עד היובל. כך נענש ולא יותר. בא היובל ונגאל, ומכניסים אותו לתוך הפרגוד. עד כאן. הסתיר אותו זקן את עיניו רגע אחד.

פָּתַח ואמר, (מיכה ו) שמעו הרים את ריב ה' והאתנים מסדי ארץ כי ריב לה' עם עמו וגו'. אי זקן, עד כאן היית בעמקי הים, ועכשו דלגת על הרים חזקים לעשות עמהם קרב! אלא ודאי עד עכשו אתה בים החזק, אבל עד שהלכת לעמקי הים, פגשת את אותם הרים חזקים שבתוך הים ונתקלת בהם. עכשו יש לך לערוך קרב בעמקי הים ובהרים הללו.

זָמַן עיף כח, מי נתנה בזה? היית בשלום, ורצית את כל זה?! אתה עשית – אתה סובל. עכשו אין לך אלא לערוך קרב ולנצח את הכל ולא לחזור לאחור. התחזק בכחך, חגר מתניך ואל תפחד לשבר את ההרים הללו שלא יתחזקו עליך. אמר להם: הרים רמים, הרים חזקים, איך אתם מתגברים?

שְׁנֵי פְּסוּקִים כְּתוּבִים. אֶחָד כְּתוּב, (שם) קוּם רִיב אֶת הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבְעוֹת קוֹלָךְ, וְאֶחָד כְּתוּב, שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב ה'. אֲלֵא יֵשׁ הָרִים וַיֵּשׁ הָרִים. יֵשׁ הָרִים שֶׁהֵם הָרִים רְמִים לְמַעְלָה לְמַעְלָה, לְאֵלֶּה כְּתוּב שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב ה'. וַיֵּשׁ הָרִים שֶׁהֵם הָרִים תַּחְתּוֹנִים לְמַטָּה מֵהֶם, וְלֵאמֹר כְּתוּב קוּם רִיב אֶת הַהָרִים, שֶׁהָרִי רוֹדֵף מְרִיבוֹת יֵשׁ לָהֶם. וְלִכֵּן יֵשׁ הָרִים וַיֵּשׁ הָרִים.

וְאֵם תֹּאמֶר, זָקֵן, הָרִי כְּתוּב וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבְעוֹת, אֵלֶּה גְּבְעוֹת כָּל אוֹתָם שְׁלֵמַטָּה, וְעַכְשָׁיו אַתָּה עוֹשֶׂה אוֹתָם הָרִים? אֲלֵא כִּף הוּא – לְאוֹתָם הָרִים רְמִים נִקְרָאִים גְּבְעוֹת. כִּשְׁהֵם לְבָדָם הֵם נִקְרָאִים הָרִים.

בֵּא וְרֹאֵה, כְּתוּב וְהֵאֲתַנִּים מִסְדֵי אֶרֶץ. כִּיּוֹן שְׁכַתוּב שְׁמַעוּ הָרִים, מִי הֵם הָרִים וּמִי הֵם אֲתַנִּים? אֲלֵא הָרִים וְאֲתַנִּים הַכֹּל דָּבָר אֶחָד. אֲבָל אוֹתָם שְׁלֵשָׁה עֲלִיוֹנִים מַעַל רְאִשֵׁיהֶם, וְאוֹתָם שְׁלֵשָׁה לְמַטָּה מֵהֶם, וְכֹלָם אֶחָד. הָרִים לְמַעְלָה, וְעֲלֵיהֶם אָמַר דָּוִד, (תהלים קכא) אֲשָׂא עֵינַי אֶל הַהָרִים. וְאֵלֶּה הֵם שְׁלֵשָׁה הָרָאשׁוֹנִים. וְהֵאֲתַנִּים מִסְדֵי אֶרֶץ, אֵלֶּה הֵם שְׁלֵשָׁה אַחֲרוֹנִים, לְמַטָּה מֵהֶם, שְׁנֵי עֲמוּדֵי הַבַּיִת וְאֶחָד שְׂמִיחַת הַבַּיִת, וְאֵלֶּה נִקְרָאוּ מִסְדֵי אֶרֶץ. אֲתַנִּים הֵם, וְאֲתַנִּים נִקְרָאוּ.

זָקֵן זָקֵן, הָרִי יִדְעָתָּ, מִי שְׁעוֹרֶף קָרְב, אִם לֹא יוֹדַע לְהִשְׁמַר, לֹא יִנָּצַח בְּקָרְבוֹת. צָרִיף לְהַכּוֹת בְּיָדוֹ וּלְהִשְׁמַר בְּרַעֲיוֹנוֹ, מִה שִׁיחֶיהָ אַחַר חָשׁוּב, שִׁיחֶיהָ הוּא חָשׁוּב, וַיִּד יָמִין מְזַמְּנָת תְּמִיד לְהַכּוֹת. וּמַחְשְׁבוֹתָיו וַיִּד שְׂמֵאלִית זְמִינִים תְּמִיד לְקַבֵּל וּלְהִשְׁמַר, וַיָּמִין הַכֹּל.

עַכְשָׁיו אֲמַרְתָּ וְהֵאֲתַנִּים. אֵיִתַנִּים הֵם לְמַטָּה, וְהָרִים לְמַעְלָה. הִשְׁמַר זָקֵן, שֶׁהָרִי רַעֲיוֹן אַחַר כְּנֻגְדָּךְ, שְׁכַתוּב (שם פט) מִשְׁכִּיל לְאִיתָן הָאֲזָרְחִי. וְזֶהוּ אֲבָרְהָם הַזָּקֵן, וְנִקְרָא אִיתָן. וְאִם אֲבָרְהָם הוּא אִיתָן, יִצְחָק וְיַעֲקֹב נִקְרָאוּ אֵיִתַנִּים. קוּם זָקֵן, שֶׁהָרִי יִדְעָתָּ רַעֲיוֹן זֶה הִיָּה מִכָּה אֶת רַעֲיוֹנָךְ.

וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אִיתָן מוֹשְׁבֶךְ וְשִׁים בְּסַלַע קִנְיָ (במדבר כד). אִיתָן – זֶה בֶּקֶר שֶׁל אֲבָרְהָם, וְהֵינּוּ (בראשית מד) הַבֶּקֶר אוֹר. זֶה הָעֲמוּד שְׁכָל הָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו, וְאֵת אוֹרוֹ יִרַשׁ מֵאֲבָרְהָם. נִקְרָא נֶהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן. אֵי זָקֵן זָקֵן, הִנֵּה רַעֲיוֹן אַחַר כְּנֻגְדָּךְ, וְלֹא יִדְעָתָּ לְהִשְׁמַר אִיף עוֹרְכִים קָרְב. זָקֵן, אִיפֹה הַכַּח שְׁלֶךְ? וְדַאי לֹא לְגַבּוּרִים הַמְלַחֲמָה.

כְּתוּב מִשְׁכִּיל לְאִיתָן הָאֲזָרְחִי, וְכַתּוּב מִשְׁכִּיל לְדָוִד. זֶה נֶהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, שֶׁהוּא תַרְגֵּמָן לְדָוִד לְהוֹדִיעַ לוֹ מֵאוֹתָם דְּבָרִים

הנסתרים העליונים. אם משכיל הוא נהר שיוצא מעדן, אז איתן האזרחי אברהם הוא למעלה ודאי. זה ידעתי. ואף על גב שאני זקן, על רעיון זה אני מוחה. איתן האזרחי הם שתי דרגות, כמו שנאמר בקר אור. אור זה אברהם. בקר זה נהר. אף כף איתן האזרחי. אזרח הוא אברהם. איתן, כמו שנאמר, זה אותו נהר ששופע ויוצא מעדן. **עכשו**, זקן, קום עמד על מרכבתך, שעכשו תפל ולא תוכל לקום. הרי שלמה המלך בא בכחותיו ומרכבותיו וגבריו ופרשיו ובא כנגדך. קום צא מן השדה, שלא ימצא אותך שם. כתוב (מלכים א-ח) ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג וגו'. ירח שנולדו בו האיתנים, ומי הם? האבות, והם איתני העולם, וירח זה הוא תשרי. שאלפא ביתא חוזר למפרע ממטה למעלה.

ועוד מדברך, נאה שתצא מן השדה ולא תמצא שם. אלו כתוב משכיל איתן האזרחי - אז כמו שאמרת. אבל עכשו שכתוב משכיל לאיתן האזרחי, הקרב שלך אינו כלום, ותצא מן השדה בעל כרחך ולא תתראה שם.

אי זקן, עני מסכן, איך תצא? אם כן, ינצחו אותך ותברח מן השדה, כל בני העולם ירדפו אחריך, ואין לך פנים להראות לפני איש לעולמים. כאן נשבע אני שלא אצא מהשדה, וכאן אראה פנים בפנים בשלמה המלך, וכל איש ישראל, והגברים והפרשים והמרכבות שלו. הקדוש ברוך הוא יסיע לך, זקן, שהרי אתה עיף כח. קום זקן, התגבר בכתך והתחזק, שעד היום הזה היית גבור חזק בגברים.

פתח ואמר, משכיל לאיתן האזרחי. אלו כתוב משכיל לדוד - אז כמו שאמרת, אבל משכיל לאיתן כתוב. יש משכיל ויש משכיל. יש משכיל למעלה ויש משכיל למטה. משכיל לאיתן, בזמן שאותו איש (נהר) עומד בתשוקה, כל האיברים שמחים ומתחברים עמו. ואם הוא עולה, עד שהמח העליון מתפיס אליו ושמח כנגדו. ואז משכיל לאיתן האזרחי, משכיל אותו ומודיע לו על ידי אברהם (על ידיו של אברהם) אוהבו כל מה שצריך, ואותו מח עליון משכיל לאיתן. וכשדוד המלך נתקן בתשוקה אליו, הוא משכיל לדוד, כמו שהיה המח העליון משכיל אותו. ולכן יש משכיל ויש משכיל. (יש משכיל).

בִּירַח הָאֲתָנִים, שְׁנוּלְדוּ הָאֲיָתָנִים בִּירַח הַזֶּה. הַבְּנִין לְמִטָּה הוּא כְּמוֹ
שְׁלַמְעֵלָה, וְנוּלְדוּ בוֹ הָרִים וְאֲיָתָנִים. הָרִים נִסְתָּרִים. אֲתָנִים –
יְרֻכִים חֲזָקוֹת כְּנַחֲשֹׁת, וְאוֹתוֹ הָאֲיָתָן בִּינְיָהּ.

קוּם זָקֵן, תְּפֹה לְכָל הַצְּדָדִים. בְּשַׁעַת שְׁעָלָה מִשֶּׁה לְקַבֵּל תּוֹרָה, מָסַר
לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבָעִים מִפְתָּחוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. כְּשֶׁהִגִּיעַ
לְחַמְשִׁים (לְשָׁשִׁים) וְתִשְׁעָה, הָיָה מִפְתַּח אֶחָד גָּנוּז וְנִסְתָּר, שֶׁלֹּא הָיָה
מוֹסַר לוֹ. הַתַּחֲנוּן לְפָנָיו. אָמַר לוֹ: מִשֶּׁה, כָּל הַמִּפְתָּחוֹת הָעֲלִיּוֹנִים
וְהַתַּחֲנוּנִים תְּלוּיִים בְּמִפְתַּח הַזֶּה. אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹן הָעוֹלָם, מֶה
שָׁמוּ? אָמַר לוֹ: אֲיָתָן. וְכָל אוֹתָם אֲיָתָנִים תְּלוּיִים בוֹ, וְבוֹ עוֹמְדִים
מִחוּץ לַגּוֹף, שֶׁתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב הוּא, מוֹדִיעַ לוֹ וּמְשַׁכֵּיל אוֹתוֹ, הוּא עֶקֶר
וְהַמִּפְתָּח שֶׁל תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב.

וּכְשֶׁנִּשְׁנַתְּקָנָה תּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה אֱלֹוֵי, עֶקֶר הַהִיכָל הוּא הַמִּפְתָּח שֶׁלָּהּ
(אֱלֹוֵי), וְדָאֵי שְׁאֵז מְשַׁכֵּיל לְדוֹד. וּמִתּוֹךְ שִׁירְשָׁה תּוֹרָה
שְׁבַעַל פֶּה (אֱלֹוֵי) אוֹתִיּוֹת לְמַפְרַע. וְעַל זֶה הוּא נִקְרָא תְּשֻׁרִי, הוּא
תְּשֻׁר, אֲבָל מְשוּם שֶׁהוּא סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, חֲתוּם בוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אוֹת שֶׁל שָׁמוֹ י'. בְּמִזְבַּח חֲתוּם בוֹ ה', הַרְשֵׁת עַד חֲצֵי הַמִּזְבֵּחַ.
בָּאָה דְּבוּרָה וְחֲתָמָה בוֹ ו', וְהִינּוּ מֶה שְׁכָתוּב (שׁוֹפְטִים ה) וְתִשְׁר דְּבוּרָה.
וּבְמִקוּם הַזֶּה הַחֲתוּם שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שָׁחַתָּם בוֹ.

וְאוֹתוֹ הַמִּפְתָּח, כְּשֶׁפּוֹתַח בְּתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, צְרִיכִים לְהוֹדֵעַ לוֹ, וְזֶהוּ
תְּנִיָּא, אֲיָתָן מוֹשְׁבָּךְ, בְּרִיתָא מִחוּץ לַגּוֹף. אֲיָתָנִים הֵם תְּנִיָּאִים,
עוֹמְדִים תּוֹמְכִים מִחוּץ לַגּוֹף. עֲכָשׁוּ יֵשׁ לְהוֹדִיעַ דְּכָר, בְּזִמְנֵי שְׁאֵלָה
לְתוֹרָה שְׁבַכְתָּב נִקְרָאִים אֲיָתָנִים – לְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה נִקְרָאִים תְּנִיָּאִים.
אֲיָתָן אֶל הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב. תְּנִיָּא אֶל הַתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, וְהַכֵּל כְּרָאוּי.
חֲבָרִים, הַרִינִי בַשְּׂדֵה. שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבוּרִים הַחֲזָקִים שְׁלוֹ יְבֵא
וַיִּמְצָא זָקֵן אֶחָד עֵינָף בְּכַחוֹ, חֲזַק גְּבוּר, מְנַצֵּחַ קְרֻבוֹת. הַרִינִי
יֹדֵעַ שְׁיָבֵא, וְעוֹמֵד אַחַר סֵלַע הַשְּׂדֵה וְהוּא מְשַׁגִּיחַ בִּי וְאִיךְ גְּבוּרָתִי
עוֹמְדָת בַּשְּׂדֵה, לְבַדּוֹ מְשַׁגִּיחַ, שֶׁהוּא אִישׁ שְׁלוּם, בְּעַל הַשְּׁלוּם, וְהוֹלֵךְ
לוֹ. עֲכָשׁוּ, זָקֵן, גְּבוּרָתְךָ עָלֶיךָ, וְאַתָּה לְבַד בַּשְּׂדֵה, שׁוֹב לְמִקוּמְךָ וְהַתֵּר
כְּלֵי זֵינְךָ מֵעָלֶיךָ. (כְּמִי שִׁיּוּצָא מִן הַשְּׂדֵה).

שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב ה' וְהָאֲתָנִים מְסַדִּי אֶרֶץ (מִיכָה ו). שְׁמַעוּ הָרִים,
כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ. וְהָאֲתָנִים מְסַדִּי אֶרֶץ, מְסַדִּי אֶרֶץ וְדָאֵי, שְׁהַרִי
מִמֶּנּוּ נִזְוִינִית, וּמֵהֶם מְקַבְּלָת כָּל יוֹם, וְהֵם מְסַדִּי אֶרֶץ.

כי ריב לה' עם עמו. מי הוא זה שיכול לקום בריב של הקדוש ברוך הוא (כל שכן) בישראל? ועל זה אמר לאלה, שמעו הרים את ריב ה' - זהו ריב אחר. קום ריב את ההרים - זה ריב שני. שמנצח בהם הקדוש ברוך הוא כל הריבות הללו לישראל, וכל אותם תוכחות, כלם כאב המוכיח את בנו, והרי פרושה.

ביעקב כתוב בשעה שרצה לנצח עמו, מה כתוב? (הושע יב) וריב לה' עם יהודה ולפקד על יעקב. מהו הריב? כפיתוב, בפטן עקב את אחיו. על דבר זה באה תוכחה, וכל אותם ריבות. וכי לא דבר גדול הוא, בפטן עקב את אחיו וגו'? זה אינו דבר קטן מה שעשה בפטן. וכי רמאות עשה בפטן? כן, ודאי.

ס"א (והרי נאמר) (אבל) שבכל דחה יעקב את עשו אחיו, כדי שלא יהיה לו חלק כלל. עשו לא התרעם אלא מאחד שהם שנים, שכתוב (בראשית כז) ויעקבני זה פעמים. פעמים היה צריך (לכתב), מה זה "זה"? אלא אחד שהקיש לשנים, אחד שיצא לשנים, ומהו? בכרתי. שהתהפכו האותיות ונהיה ברכתי. זה פעמים - אחד שהקיש לשנים. **ו**ידע עשו מה שעשה לו בפטן, אבל השר הממנה שלו היה יודע, והקדוש ברוך הוא רגש את השמים וחיליהם לקול הזה, שהרי ברכה ובכורה לא תבע הממנה שלו, ולא אמר. שהרי ברכה היה לו לתבע ולא תבע. אחיו הרי ודאי שתבע, שכתוב (ישעיה נח) ומבשרך לא תתעלם, ולא רצה יעקב לתת לו לאכל, עד שנטל ממנו את בכורתו. **א**יזו בכורה נטל ממנו? הבכורה שלמעלה ולמטה. בכרה חסר ו'. אז הוא עקב את אחיו. ודאי שעשה אותו עקב וזרק אותו לאחור. איזה אחור? שהקדים אותו, שיצא בראשונה לעולם הזה. אמר יעקב לעשו, טל אתה את העולם הזה בתחלה, ואני אחר כך. **ב**א וראה מה כתוב, ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו. מה זה בעקב עשו? וכי יעלה על דעתך שהיה אחוז את ידו ברגלו? לא כך. אלא ידו אחזת במי שהוא היה עקב. ומיהו? עשו, שהרי עשו נקרא עקב משעה שעקב את אחיו, ומיום שנברא העולם קורא לו הקדוש ברוך הוא עקב, שכתוב הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. אתה שנקרא עקב תשופנו בתחלה, ולבסוף הוא שימחה את ראשך מעליך. ומיהו? סמא"ל, שהוא ראש של הנחש שמכה בעולם הזה.

וַיֵּלֶךְ זֶה בְּבֶטֶן עֶקֶב אֶת אָחִיו, שָׁם עָלָיו לְקִיּוֹת עֶקֶב, וְנִטַּל עֲשׂוֹ אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בַּהֲתַחֲלָה. וְזֶה סוּד הַפְּתוּב וְאֵלֶּה הַמַּלְכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאַרְץ אֲדוּם לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבַנֵי יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ הַסּוּד שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, (משלי כ) נִחַלָה מִבְּהֵלֶת בְּרֵאשׁוֹנָה וְאֶחְרִיתָהּ לֹא תִבְרָךְ, בְּסוּף הָעוֹלָם.

וַיֵּלֶךְ זֶה (הושע יב) בְּבֶטֶן עֶקֶב אֶת אָחִיו וּבֵאוּנו שָׂרָה אֶת אֱלֹהִים. מַה זֶה וּבֵאוּנו? כִּי אָמְרוּ, בְּכַח וְהִתְקַף שְׁלוֹ נֶאֱחָה. אֲבָל לֹא כִּי. בְּרוּר הַדְּבָר – שֶׁיַּעֲקֹב הָיָה דְיוּקָן עֲלִיוֹן וְגוּף קָדוֹשׁ, שֶׁאֵין גּוּף מִיּוֹם שֶׁהָיָה אָדָם הָרֵאשׁוֹן כְּמוֹ הַגּוּף שֶׁל יַעֲקֹב. וַיִּפְּיוּ שֶׁל אָדָם, מִמָּשׁ אוֹתוֹ הֵיפִי הָיָה לְיַעֲקֹב. וְדְיוּקָן שֶׁל יַעֲקֹב, דְיוּקָן שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן מִמָּשׁ.

אָדָם הָרֵאשׁוֹן, בְּשַׁעֲה שֶׁבָא הַנְּחֻשׁ וְהִתְפַּתָּה עַל יָדוֹ, יָכַל לוֹ הַנְּחֻשׁ. מַה הַטַּעַם? כִּי לֹא הָיָה כַח לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְעַד עַכְשָׁיו לֹא נוֹלַד מִי שֶׁהָיָה הַכַּח שְׁלוֹ. וּמִיָּהוּ תִקְפוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן? זֶה שֶׁתָּה, שֶׁהָיָה בְּדְיוּקָן שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן מִמָּשׁ, שֶׁכְּתוּב (בראשית ה) וַיּוֹלַד בְּדַמּוֹתָיו כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֶׁתָּה. מַה זֶה בְּדַמּוֹתָיו כְּצִלְמוֹ? שֶׁהָיָה מְהוּל. וּכְשֶׁבָא הַמַּמְנָה שֶׁל עֲשׂוֹ אֶל יַעֲקֹב, כְּבָר נוֹלַד תִּקְפוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא יוֹסֵף, וְזֶהוּ וּבֵאוּנו שָׂרָה אֶת אֱלֹהִים. (עד כאן מִצְאָתִי).

הַקּוֹל הַזֶּה שֶׁל הָאִשָּׁה שֶׁיָּכוֹל קוֹל הַנְּחֻשׁ לְהֶאֱחֹז בָּהּ כְּמוֹ כָּלֵב בְּכָלֵבָהּ, מַה הוּא? אֵלֶּה בֹא וּרְאֵה שֶׁאֵין בְּכָל קוֹלוֹת הַנְּשִׁים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁיָּכוֹל קוֹל הַנְּחֻשׁ לְהִדְבֵּק בּוֹ וְלִהְיוֹת בּוֹ. אֵלֶּה שְׁתֵּי נְשִׁים הֵן שֶׁיָּכוֹל קוֹל הַנְּחֻשׁ לְהֶאֱחֹז בָּהֶן – אַחַת זוֹ שֶׁלֹא שׁוֹמֵרֶת טְמֵאָת נְדָה וַיְמִי לְבוֹנָה כְּרֵאוּי, אוֹ שֶׁמְקַדֶּימָה יוֹם אֶחָד לְטַבֵּל, וְאַחַת זוֹ אִשָּׁה שֶׁמֵּאֲחֶרֶת לְבַעֲלָהּ אֶת עוֹנֵתָהּ לַעֲשׂוֹת צַעַר לְבַעֲלָהּ, פָּרֵט אִם אֵינוֹ מְקַפֵּיד וְלֹא מְשַׁגֵּיחַ עַל זֶה.

אֵלֶּה הֵן שְׁתֵּי נְשִׁים. שֶׁהָרִי כְּמוֹ שֶׁהַקְּדִימוֹ, כִּי הֵן מִתְאַחֲרוֹת לְקוֹל הַנְּחֻשׁ, עַד שֶׁנִּדְבַּק קוֹל בְּקוֹל, וְכִמוֹ שֶׁמִּתְאַחֲדוֹת לַעֲשׂוֹת צַעַר לְבַעֲלָהּ (בְּעֵבֹדָה) בְּעַכְשָׁיו מְצוּהָ, כִּי מְקַדִּים קוֹל הַנְּחֻשׁ לְהִדְבֵּק בְּקוֹל אוֹתָהּ הָאִשָּׁה. וְאֵלֶּה הֵן שְׁתֵּי נְשִׁים שֶׁקוֹל הַנְּחֻשׁ אוֹחֵז בְּקוֹל שְׁלָהֶן כְּמוֹ כָּלֵב בְּכָלֵבָהּ, טְמֵאָה אַחַר טְמֵאָה, מִיָּן אַחַר מִיָּנוּ.

וְאֵם תֹּאמַר, מַה אֲכַפֵּת לָנוּ אִם אוֹחֵז קוֹל בְּקוֹל וְאִם לֹא אוֹחֵז? אוֹי שֶׁכִּי מִתְאַבְּדִים בְּנֵי הָעוֹלָם בְּלִי דַעַת. הַקּוֹל הַזֶּה שֶׁל הָאִשָּׁה, כְּשֶׁמִּתְעַרֵּב וּמִשְׁתַּתַּף יַחַד עִם קוֹל הַנְּחֻשׁ, בְּשַׁעֲה שֶׁהִרְשָׁעָה וּמִרְשַׁעַת

יוצאת מתוך (האיפה) ומשוטטת בעולם, אם היא פוגשת באותם שני קולות, קול הנחש וקול האשה, והאשה מתחממת בהם והם בה, וכיון (שמתחממים נעשים רוח והולכים עמה), שמתחממת נעשים רוח, ומתגשם עמה, עד שמשוטטת ונכנסת למעי אותה האשה.

והתינוק הזה שיוולדת, כשבאה אותה רשעית (לילית), פוקדת את אותה הרוח שהוא חבור רע, קול הנחש שמכשכש בה, והוא צוחק בתינוק, עד שבאה אותה הרשעית (לילית) כמו אשה שפוקדת בן לאשה אחרת, ומפטפטת לו וצוחקת לו בפטפוט עד שתבא אמו. כך עושה אותה הרוח. ופעמים רבות שהוא שליח של אותה הרשעית, והורגת אותו. זהו שכתוב (קהלת ד) ומיד עשקיהם כח, ולא כמו שאתם אומרים, אלא אותו כח של אותה רוח. ועל זה פעמים כתוב בפסוק הזה ואין להם מנחם – אחד מלילית הרשעה, ואחד מאותה הרוח.

אי סבא, עתה יש לך רחמים, ואתה מדבר כמי שלא ראה אלו היוצאים לקרב, הרי כלם בשלום עמך. עתה מכאן ולהלאה לא אפשט מעלי כלי הקרב בעבור שאזכיר שמי.

אותו חטאת רבץ עומד על הפתח כמו כלב. בזמן שהקול האחרון שנותנת האשה יוצא, הוא מדלג מעל הפתח ועובר משם והולך אחריה. מה הטעם? משום שהקדוש ברוך הוא שולח מפתח אחד שלו, והקול פורח, והמפתח בא, והנחש הולך אחר הקול שהוא יוצא לעולם, ועד הנה שבבטן הולך ומכשכש, עד הזמן שמתנקית מאותה הזהמה של נשיכות הנחש הרע. והקדוש ברוך הוא מסבב סבובים ועושה מעשים כראוי.

וכי זה משום שאותה הבטן נדחתה. הרי ודאי שנדחה מאותה הבטן, ואין לו חלק, ונדחה מהבטן שלמטה של שאר נשות העולם. שאף על גב שעושה צער, לא נתנת לו רשות לשלט בהם. ואיזו בטן נתנת לו ושולט עליה? אותה הבטן של הסוטה, שכתוב (במדבר ה) וצבתה בטנה. משום שבבטן הזו עושה בה נקמות כרצונו, והבטן הזו היא שלו, והקדוש ברוך הוא נתן לו בשביל שלא ידחה מהכל. עכשו, אהובים שלי, הקשיבו. לא ראיתי אתכם ודברתי עמכם, (קהלת א) כל הדברים יגעים, לא יכול איש לדבר, אפלו דברי התורה הם יגעים.